

עוד בעיקבות פטיבל שבוטל

מ. ליבראל* מסוגו של לפיד המגדיר את הפעולה המצפונית שלי ושל חברי כ"פסע", "רשע" ו"תע" מולה ארסית".

באותה מידה אין לי כל תרעומת אישית — אף כי יש לי כנראה עילה טובה לתביעה מישפטית על הוצאת לשון הרע — כנגד עיתונו של מר לפיד שפירסם ידיעה לפיה רק צעדו שלנו מנע בעד שישה משוררים ישראליים ערביים מלהשתתף בפסטיבל השירה, וכי — טענה שניה — אני עצמי עומד לנסוע לפסטיבל השירה הבינלאומי ברוטרדם בכספי משרד החוץ הישראלי. גם זה וגם זה שקרים גסים, כמובן. עיתון, שמפיצי-שקרים כאלה הם כתביו, אינו ראוי כנראה לזכור, מובטחני כי לא היינו משגים את אופיו של בר-פלוגאט שלו, מה נבוא עליו בטענות על שלא מצא לנכון לפרסם את מיכתב ההכחשה שנשלח אליו מטעמו של מרטינ מוז, ידיד גדול לישראל ומנהל אותו פסטיבל ברוטרדם. רק המוסף לתרבות ולאמנות שבעריכתו של יוסי סתוי בידעות אחרונות טרח לפרסם את המיכתב. כל שאר עיתוני ישראל הליבראליים, הנאורה, המספקים לקוראיהם רק מידע אמין ובדוק כמובן, נחלצו לעזרת ידידם שנתפס בקל-קלתו (דברים ברוח דומה הופיעו גם בכותרת ראשית).

התופעה המעניינת, מבחינתי, והיא גם המסך קנה הראשונה והעיקרית המתבקשת מכל הפי רשה, היתה היווצרותה של חזית אחידה כמעט כנגד. מתפטרי הפסטיבל" במחנה המכונה, משום מה, בישראל של ימינו, מתנההשמאל, היונים או אף מתנההשלום. האם אך מיקרה הוא שהתרוחם פוסט בשתיקתו הראשונה הרועמת (לא ברדתי את התפרסם דבריהם לאחר-מכן), דבר, על השטח סר וכתורת ראשית — כולם ביטאונים המקוריים בים למיגלת-העבודה ולתנועת-העבודה — רווקא הם היו משולחיה-הרסן שבין המגנים והמשמיעים, או, לחילופין, המשתקים והמטאטאים מתחת לטביח הפיתגמי.

מה נאמר, באותו הקשר, על תופעה זו של גברת בשם בקי פרישטארט, עסקנית וזוטרת ויועצת רישמית לשריחוף שימרון פרס בנושאי תרבות ואמנות, המתירה לעצמה לתאר את עב

אכן, עבר זמנו וכטל קרבנו של פסטיבל השירה הבינלאומי שעמד להיערך, בשעה לא טובה ולא מוצלחת, בישראל שערב הבחירות הקרובות. טוב שבטל ואולי מוטב היה להניח את הדברים בכך. כל הנימוקים שבעד ונגד הרב כתר הועלו ונשמעו, ואילו הפרש שנמרח על הרלתו וברפייהעיתונים, אף הוא כבר יבש כדרכן של הפרשות שסירחונן עולה ומתנרף. האם לא מוטב אפוא להניח את הדברים בכך?

לא, באמת שאין לי כל כוונה לפתוח את הפרשה מחדש או להאריך באורח מלאכותי פול-מוס שכבר הגיע אל קיצו הטיבעי. כוודאי שאינני מצטער אף לרגע על ההחלטה שקיבלנו, לפני כחודש ימים, נסים קלדרון ואנוכי. אילו ניצבנו שוב לפני אותה דילמה שכפניה ניצבנו אז, לאחר פרשת כיתא ועכשיו גם בעיקבות פרשת הגר"ע ופרשיות טריות אחרות שכבר הפכו לדבר שבשגרה, מובטחני כי לא היינו משגים את החלטתנו. ניתן אפילו לומר שאני — אני מדבר עכשיו בשמי שלי בלבד — שלם עימה היום עוד יותר מאז. גם נראה שהטיפול בהלם הוא באמת אמצעי יעיל לחולה הניצב על סף השיגעון.

לשם מה אפוא לחזור אל מה שהיה? הרי אין אנו עוסקים כאן בשירה שהמבט לאחור, מבטה של אשת לוט, הוא מסימניההיכר המובהקת שלה.

התשובה היא: רק כדי להסיק כמה מסקנות ולהזהיר מכמה אשליות. בוודאי לא למטרות תיעוד היסטורי, כי אם בשל חשיבות הדבר לעיד, למיכתבים שעוד יבואו. והם יבואו. למי יכול להיות ספק בכך?

הרי כמה מאותן מסקנות. התגובה ההיסטרית הרצחנית היתה צפויה. כך לא היתה כל הפתעה בדבריו של אהרון פאפו שהשיג אותנו ב.אוטראנטי-מיות", הפך בובל פיו את חיים-נחמן ביאליק לאיש ארץ-ישראל השלמה (כן, במלים אלה ממש), שלח אותנו לטפת הפסיכיאטר וטופו שהישווה אותנו לסופרים חסידי הנאצים (!) והפאסיסטים כימי מילחמת העולם השנייה ואף הציע שיעשה בנו מה שנעשה כאלה בתום אותה מילחמה.

ברוח דומה כתב גם יוסף לפיד במערוב. אף הוא הישווה — העצם רק אני הוא שוכיית בכבוד — לעורא פאונד, אשר כתב אחרים מהשישים היפים ביותר בשירה האמריקנית... הצטרף לתנועתו הפאסיסטית של בניטו מוסוליני, שידר מרומא לתעמולה אנטישמית ארסית ובתום מילחמת-העולם השנייה נעצר על-ידי האמריקאים והואשם בכנייה ואת חייו גמר בבית-משוגעים. אמנם לא כלייך מדוייק (פאונד סיים את חייו כאדם חופשי באיטליה, שבה התגורר עשרות שנים) אבל אייהרוק אינו משנה לגופו של עניין ולמה שמתמטע מן ההשוואה הנערכת כאן.

חזית אחידה

גם בדברים אלה לא היתה בעצם חזית אחידה. אחרי הכל, למה כבר יכול אדם לצפות

"חבל לבוגדים"

בכרזת "חבל לבוגדים" האש"ף לא יעבור נתקבלה זמרת-המחאה האמריקאית ג'ואן באאז, על-ידי מפגינים מתנועות כן והתחיה בשעה מחנה-צריפין ובכניסה לאולם צוותא בתל-אביב שא"ליו באה להגנין את הזדהותה עם סדר-בניהיבנוש מתנועת יש גבול.

"חבל לבוגדים!" לתשומת-לכם של כל החתימים/ הצבועים (מחקה את המיו"ת) שהציעו למארגני פסטיבל השירה הבינלאומי להזמין לישראל משוררים נבבדים מחו"ל כדי שיקראו כאן את שירי-המחאה שלהם כנגד מדיניות יש-ראל בשטחים הכבושים.

האם הביאו בחשבון את הביעיש ואת החבל?! בסופו של דבר עוד יתברר מי דאג באמת ל.תדמיתה" של ארצו.

"לקבלת-פנים בזאת אני מודה שלא ציפיתי אצלכם", אמרה הזמרת הנרגשת בעיקבות מטר-הביעיש. תמיד יש תחתי עות בחיים...

רוברט נדלר: זמרת

רכס הנאמן בעטה השנון כ.ו'ראנוביסט" אשר באיצטלא של משורר נאור גורם לסתימת פיות. את פיה של הגב' פרישטארט, מנברר, לא יצליח איש לסתום והוא נותר פעור כשהיה.

וימה נאמר על תגובתו של שרהחינוך-התרת כות שלנו, שבמקום לדאוג לתדמיתה של מערכת-החינוך שהוא מופקר עליה, כמו גם על תרמית התלוויה הנשלטת בידי השכתימי הביניים, מתפנה מכל עיסוקיו כדי לעסוק ב.פגני-עתו" של אחר נתן זך בתדמיתה של מדינת יש-ראל.

רימונים מרמיים ולא מרמיים

אנשי ועד אגודת הסופרים שלנו — אף הם מרכיבים מקורבים למחנה ה.נאור" וה.עובד" — הללו שלא יצאו משלוותם והחרישו, או כמעט, ככל תודשי הוועיה האלה, פתחו אף הם את פיהם

רק כדי לגנות במלים בוטות את מעשי חבריהם לנוצה ולקסת. בלהיטותם הרבה להיכנס לנוע" ליהם והגדולות עליהם בכמה מספרים, אני מרשה לעצמי לומר בכל הענווה של עמיתיהם המתפטרים, אף ביקשו עסקנים אלה של מועצות הרפת והולו לשעבר לקחת את הפסטיבל תחת חסותם ורק תגובתם הנחרצת של המשוררים הזרים בעלי המוניטין מנעה זאת בעדם. ייזכרו נא גם הם כאן כחלק מאותה תופעה שאליה מכוונים דברי.

אל נשכח במקום זה גם את אותו בעליהטורים הנודע בעיתון דבר — נודע עוד מימות ה.פי רשה" הזכורה לשימצה, שבה מילאו הוא ורעייתו דאז תפקיד שהיה לאו דווקא מפואר — אשר כא עימי עתה מישפטנים על השתמשתי בראיון טלוויזיה — בלי נושה בביטוי השיקרי. רימוך גאז", תחת להשתמש בביטוי ה.אמיתי", רימוך גאז מרמיע", שאותו מטילות כידוע גם הנאורות שבמדינות לחללם של מיכנים סגורים שבהם מצויים ילדים ונשים. מעניין אם אותם עשרות ילדים ונשים שניספו כתוצאה מן השימוש המקובל בכל המדינות הדמוקרטיות" ושום דובר ישראל עדיין לא עירער על עצם העובדה — היו מוצאים נחמה בקיבורם אילו ידעו כי נקטלו בידי רימוך-גאז מרמיע" במקום בידי רימוך-גאז" תמימים סתם?

אכן, אם כך נראה ה.שמאל" שלנו — מה לנו כי נלין על ה.ימין". אבל לכך עוד נחזור בהמשך

הדברים. ומן העיתונאים לעמיתינו המשוררים. מה באמת ניתן לומר על אותו משורר נכבד ומילגאי ותק שכבר סחא את כספי כל קרן ומילגה ציבורית קיימת כמעט — בין השאר גם בעזרתי שלי, על חטאי אני מודה — ואף מקרנות-סעד עירוניים לא משך ידו — גם זאת, אבוי, בעזרתי ובעזרת עוד כמה ירדיים — שהציע לנסים קל-דרון ולי להתפטר. ממשרותינו הנוחות והמי סוכסדות באוניברסיטות. ונימוקו הענייני עימה: הרי כל מוסדות המחקר וההשכלה הגבוהה בישראל, כמרכיב ארצות העולם ה.נאור", מסוכי סדיים בכספי ממשלות ובכספי-ציבור.

ישראל היא המדינה היחידה בעולם — צחק בתגובה ירדיי הקאריקטוריסט יוצא ארצות-הברית — שבה באים בטענות לאנשים וגם שהם מקבלים משכורת בעד עבודתם! וגם זה: למה טיעון ממין זה דומה? למי שהיה תובע מרופאים המתנגדים למדיניות הממשלה בשטחים שסירבו לקבל את משכורותיהם ויגועו ברעב, הם ובני ביתם, או דורש מאימהות החרות בתנועת אימהות נוד שתיקה — שלא לקבות עוד חלב ומוצרי חלב לילדיהן, שהרי החלב ומוצריו מסוכסדים על-ידי הממשלה...

ולא הכחין אותו מילגאי ותיק ולא הבחינו מרעיו כי קיים הברל גדול ועקרוני בין מי שנוטל כספי מילגה, מרס-עידוד וקרן מידי ממשלה שכנגד מדיניותה הוא יוצא — לבין מי שהממשלה מסבסדת את השרות שהוא מועסק בו כחלק משרותיה ומחובותיה שלה כלפי אזרחיה המסכסדים, בתורם, בכספי מיסיהם, את מדינתם ואת מנהיגיה.

הברל עקרוני וגדול, אמרנו. ובעצם, כל ההבדל שבועלם. לפחות כמו ההבדל שבין מי שהיה 16 פעמים מועמד לפרס נובל לבין מי שזכה בו פעם אחת ויחידה!

קשר השתיקה

אכן, רק באווירת ההפקר והאלימות הקיימת, ניתן היה להעלות על הדעת את פירסומו, ושוב: בעל המשמר דווקא (אבל יצויין לשכת: לא במרודה הספרותי של יעל לוטן שנראה כי טיובה לפרסומו) של כתב-הפלסטר המעלה את התיאוריה המקורית, כי אני וחברי יצאנו בקריאה למשוררים עבריים וזרים שלא להשתתף בשבוע השירה הבינלאומי רק משום שלעברכם הנאמן אין כבר מה לומר והוא מבקש להפנות על שתיקתו שלו באמצעות השתיקה הכללית...

בכל הצניעות האפשרית, עלי לצייין כי בתור אדם שאין לו מה לומר נראה שוכיית בעורדי מיספר לאימבטול של אנשים לומר רדיבריהם שלהם: החל בראש משמלתנו ושרהחינוך-יה תרבות שלה וכלה באחרון המכרסמים — ככנסת, בעיתונות, בטלוויזיה. הלא למראה מבול התגובות שלו זכתה מחותנתו הצנועה, כמעט שזחה עלי דעתי עד כי דימיתי כי אני הוא מחמוד דרוויש כעצמו וככבודו. ואם כרגעים מפוכחים יותר, מין אביוך עברי.

במבט לאחור נרמה שרווקא אותו, אפקט תיקשורתי מיריב" — בלשונו של אחד המחזים (פתאום נמצאו לנו עשרות משוררי וסופרי מחאה חדשים בישראל!) — הוא-הוא שעורר עלינו את קיצפם של כה רבים מעמיתינו המשוררים והסופרים: למען האמת: הרבה יותר משפגעה בהם כל מחוות ההתפטרות על כל. השתקת הפיות" הכרוכה בה. מה באמת לעשות לחשך הנורא המזומם כאותו יתוש של טיטוס, כי אילו זכתה המחווה הסימלית שלנו לדיווח פחות נרחב באמצעיהתיקשורת, היו רבים ממוחינו ומקטי רגינו האמיצים אף ממרכים עליה בליבם, בחינת הברוך שפטרנו מעונשם של אלה". ההיה זה באמת האפקט התיקשורתי המיריב" שככה בילבל עליהם עשתונותיהם על עמיתינו הנכבדים עד שעמדו והצטרפו לכתבים ובעליהטורים הנזכרים בהפרחת שקרים פריכים, כגון אותה טענה נוספת שהועלתה בידי ירדנו זה שבכנל המשמר, שעל פיה כל התייחסותי שלי למל-חמת-הלבנון מצטמצמת. בשני שירים" (היא ה.מצטמצמת" כמובן בכתיבסר מאמרים ובכ" 25 שיריםופזמונים, קצתם כבר הופיעו בספרים ובכתבי-עת קצתם עדיין לא נבוסו מן העיתונים שבהם הופיעו בשעתם. וזאת, לכר מן ההופעה במחיצתו של הפרופסור ישעיהו לייבו

רוברט נדלר: תת-מיקלע אידיאולוגי

ביץ באותה מסיבת-עיתונאים ירושלמית זכורה לכל כמעט מיד לאחר פרוץ המילחמה, וכן בעשרות הופעות אחרות על בימות שולום נעשיו. יש נבול ובימות אחרות). וכיצד אכנה את טענתו של ספק מבקר ספק יחצן זה — שמאלן" מובהק אף הוא, כמובן — שליבו מלא לטעון כלפי חברי ועד היוצרים הישראלי-פלסטיני כי איש מהם, לא ענה לשירו הלאומי של מחמוד דרוויש שקרא ליהודים לעזוב את הארץ" (ראה תגובתי שלי לשירו של דרוויש, העולם הזה מיום 30.3.88, וראה גם תגובתם של עמוס קינן ושימיעון צמרת). בכלל בולטת העובדה — מסקנה נוספת מן הפרשה שאת לקחיה אנחנו מבקשים ללמוד — כי בשעה שלא מעטים מיריביך ואויביך שב.ימין" מוכנים בהחלט ליחס למעשיך מניעים עקי-רוניים או אידיאולוגיים, ולוא גם מוקצים מחמת מיאוס בעיניהם, ונהה חבריך ועמיתיך כמה שמכונה כאן "שמאל" ובמה שמכונה על דרך המליצה "קולילית היוצרים בישראל", הם ודווקא הם, מוכנים להודות רק במניעים אישיים מן הסוג אינטרסאנטי או העלוב ביותר, כגון בקשת פירסומת אישית (אותו. בנוסד תיקשורת" שכבר הוזכר) או הנסיון לסתום פיות כדי להסוות על אוולתידי יצירתית.

עקרונות וחשבונות

ורוק: לא הכל עושים זאת מתוך דרון ורישעות בלבד. ברור: יש גם כאלה, כגון אותו משורר ותיאולוג האמון רק על סאפפו אשת לסבוס והלדרלין ומה שלמעלה מהם, שרק המתינו לשעתם כדי לכוז עימך חשבון (אגב, פנחס שדה שוגה לחלוטין: אילו נתקיים הפסטיבל, היה הוא בין הראשונים שהיו מוזמנים לקרוא בו). אבל רבים לאיפחות הם אלה שפשוט אינם מסוגלים להעלות על הדעת שאדם מסוגל לעשות מעשה